

Dobos István

Az irodalom és kultúratudomány elméletei II.

P: 2020/21/2 Elmélet

08:30-10:00

A kurzus célkitűzései/követelmények:

Az előadás a „performativitás” megközelítési lehetőségeit vázolja fel különböző elméleti távlatok érvényesítésével, a kérdés egy-egy meghatározó jelentőségű gondolkodójának művét állítva az értelmezés középpontjába. Irodalom és performativitás kapcsolatának a bemutatásához szemléletes példákért Kosztolányi regényeihez lehet folyamodni, mert azok ellenállnak az ábrázolás-elvű hagyományra épített magyarázatoknak. Mit mutat be a *Pacsirta* története? Mit helyettesít Sárszeg? A mű aligha engedelmeskedik a reprezentáció képletének. Kosztolányi regénye nem ábrázol, hanem előállít: megjeleníti, s ez által jelenvalóvá teszi a teremtett világot.

A követelményekről részletes tájékoztatást adok az első órán.

Tematika:

1., Performativitás. Beszédcselekvés elmélet. John L. Austin.

John L. Austin: *Tetten ért szavak. A Harvard Egyetemen 1955-ben tartott William James előadások.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990. Ford. Pléh Csaba

29-93.p.; John Searle: *Beszédaktusok. Nyelvfilozófiai tanulmány.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

67-114.p.

2., A beszédcselekvés elmélet dekonstrukciós kritikája. Jacques Derrida

Derrida: *Aláírás esemény kontextus.* Fordította Kicsák Lóránt. In: Antal Éva, Kicsák Lóránt és Széplaky Gerda (szerk.): *Performatív fordulatok.* Eger, Líceum Kiadó, 2015. 43-69

Jacques Derrida: *Utószó: egy vita-etika felé,* ford. Jávorcsik Zsuzsa, Helikon, 1994/1-2, 185-190.; *Uő. Korlátolt felelősségű társaság abc... (részletek),* ford. Kovács Sándor, uo. 174-184. p.

3., Performativitás – Szemiológia és retorika. Paul de Man

Elsősorban Paul de Man: *Az olvasás allegóriái.* Ford. Fogarasi György. Ictus-JATE 1999.

373-407. Második, javított kiadás. Magvető Kiadó, Bp., 2006. 323-351.p. szolgál az értelmezés vezérfonalául.

4., Színház és performativitás. Erica Fischer Lichte

Erika Fischer Lichte: *A performativitás esztétikája.* Bp., Balassi Kiadó, 2009. 27-36., 191-223.p.

5., Performansz és performatív

Hans-Thies Lehmann: *Performansz.* In. Posztdramatikus színház. Balassi Kiadó, Budapest, 2009. 157-173.

6., Elbeszélt előadás a regényben.

Dobos István: *Az olvasás ütközetei. Elbeszélt előadás a regényben* Filológiai Közlöny 61:(1) pp. 16-33. (2015)

7., Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*

8., Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*

9., Performativitás és önéletrajzi fikció.

Elsősorban Friedrich Nietzsche: *Ecce Homo* című műve szolgál kiindulópontként az értelmezés számára.

10., Performativitás és test. Judith Butler

Judith Butler: *A felforgatás testi aktusai*. In. Judith Butler: *Problémás nem*. Bp., Balassi Kiadó, 2006. 153-241. pp.

Performativitás, műfaj, test. Szerk. Mestyán Ádám és Horváth Eszter, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2006.

11., Kultúrantropológia-médiaelmélet - performativitás. Ludwig Pfeiffer

Ludwig Pfeiffer: *A mediális és az imaginárius: Egy kultúrantropológiai médiaelmélet dimenziói*, Bp., Magyar Műhely – Ráció, 2005, 171–305.

12., Performativitás és műfajelmélet

Ajánlott olvasmány: Dobos István: *Performativitás a XX. századi magyar regényben. (Narratív előadás. Jelentő testek.)* Studia Litteraria. Tomus XLVII. 2009. 7-19.

Budapest, 2021. 02.02.

Dr. Dobos István